

RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA

MADONA Z KRUPKY

POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Základní údaje o díle

Název	: Madona z krupky
Autor	: Neznámý
Datace	: kolem 1440
Technika	: Polychromovaná plastika
Materiál	: Topol ¹
Rozměry	: 32 cm x 93,5 cm x 17 cm
Majitel	: Regionální muzeum v Teplicích
Umístění	: Regionální muzeum v Teplicích
Inv. č.	: OP 587

¹ Příloha z materiálového průzkumu: Identifikace vzorků dřev

Předmětem restaurování byl kompletní restaurátorský zásah na dřevěné polychromované plastice Madony z Krupky

Plastika Madony pochází z původního fondu muzea v Krupce. Blíže údaje k provenienci plastiky či jejímu autorskému přiřazení některému umělci či huti nenalezeny.

Popis plastiky

Stojící postava Panny Marie, drží na pravé ruce Ježíška, levou rukou jej přidržuje.

Návrh na restaurování

1. Převoz do atelieru restaurátora
2. Vstupní fotodokumentace
3. Upevňování polychromie
4. Snímání přemaleb a zatmavělých laků
5. Doplnění chybějící polychromie, tmelení
6. Retuš
7. Závěrečná povrchová úprava

Stav před restaurováním

V roce 1974 restauroval sochu na AVU Raimund Ondráček. Restaurátorská zpráva nedohledána. Dřevní hmota silně napadena dřevokazným hmyzem. Celá socha silně povrchově znečištěna s množstvím druhotných přemaleb a tmelů. Spodní část sochy zcela druhotně překryta bílým nátěrem tak aby opticky zakryla chybějící polychromii a působila tak dojmem celistvosti. Nevhodné restaurování v minulosti představují zejména nesoudržné tmely rozličného složení (bílé tvrdé tmely na spodní části plastiky, křehké subtilní tmely na bílém rouchu Madony). Druhotné byly rovněž nátěry odstínů modře, které překryly tmely i původní modrý odstín. Ve vzdálenější historii (19. století?) došlo po celém povrchu madony ke zřetelnému záměrnému mechanickému poškození polychromie v podobě opakujících se vrypů ostrým nástrojem. Snad šlo o pokus sejmut v minulosti polychromii plošně. V koruně Madony se nachází 5 „zámků“ otvorů pro upevnění hrotů koruny. Ve dvou otvorech zůstal fragment zlomeného dřevěného ukončení. Ty byly při mladších opravách druhotně přetmeleny a začleněny do plochy koruny.

Postup restaurování

Nejprve byly upevněny nejvíce uvolněné části polychromie. Následovala hloubková petrifikace dřevní hmoty. Upevňování uvolněné polychromie. Postupné odstraňování zejména druhotné přemalby z poslední etapy restaurování (plošné retuše v modrém rouchu, nesoudržné tmely v bílé květované části, překrytí dvou zlomků zapuštěných špiců v koruně a plošné přetření celé spodní části chybějící polychromie). Některé starší tmely byly pro svoji tvrdost a současně křehkost okolní dřevní hmoty ponechány, jinak by došlo při jejich vyjímání k nevratným škodám na plastice. Doplnění tmelů, retuše, závěrečná povrchová úprava, do otvorů v koruně byly nově dořezány špice a na volno vloženy tak, aby plastika dostala znovu svůj původní objem.

Přehled použitých materiálů

Čištění od povrchových nečistot a laků – terpentýn, xylen, isooktan, isopropanol, toluen, DMF, isooktanol, benátské mýdlo

Upevňování polychromie – akrylátová disperze LASCAUX 498 HV, terpentýn

Petrifikace - solakryl, toluen

Doplňování křídového podkladu – boloňská křída, želatina

Retuš - akvarelové barvy UMTON, Schmincke

Závěrečná povrchová úprava –terpentýn, bělený včelí vosk

Obecné doporučené podmínky pro uchování díla:

Doporučená relativní vlhkost vzduchu : 55- 60 max

Doporučená teplota : 18-20°C

Nevystavovat sálavému teplu a přímému dopadajícímu slunečnímu světlu, zabránit náhlým a extrémním změnám teplot a vlhkosti, ošetřovat pouze na sucho.

V Horažďovicích 14.5. 2020

MgA. Jindřich Šlechta

Zpracovatel:

Mendelova univerzita v Brně
Lesnická a dřevařská fakulta
Ústav nauky o dřevě
Zemědělská 3
613 00 BRNO
IČ: 62156489
DIČ: CZ62156489

Zadavatel:

RNDr. Janka Hradilová
Akademie výtvarných umění v Praze
U Akademie 4
170 22 Praha 7

Identifikace vzorků dřev

závěrečná zpráva

Materiál a metodika

Z dodaných vzorků byly pomocí čepelky zhotoveny základní mikroskopické řezy (příčný – *P*, radiální – *R*, tangenciální – *T*), které jsou nezbytné pro identifikaci dřev. Z mikroskopických řezů byly zhotoveny dočasné mikroskopické preparáty. Jako uzavírací médium byla použita destilovaná voda. Mikroskopické preparáty byly pozorovány pomocí světelného mikroskopu Leica DMLS.

Identifikace vzorků probíhala na základě mikroskopických znaků. Odlišnosti v mikroskopické stavbě dřeva umožňují zpravidla určit dřevo jen na úroveň jednotlivých rodů (genus) dřevin. Určení druhu dřeva na úroveň druhu (species) dřeviny je až na výjimky nemožné. Určením druhu dřeva je tedy v tomto textu myšleno určení botanického rodu dřeviny.

Výsledky pozorování

vzorek č. 1 – J1842 – Trůnící Madona z Litvínova – topol (*Populus* sp.)

vzorek č. 2 – J1843 – Rám – Mistr IW, 1538 – smrk (*Picea* sp.)

vzorek č. 3 – J1847 – křídlo oltáře sv. Barbory (sv. Barbora) – smrk (*Picea* sp.)

vzorek č. 4 – J1847 – křídlo oltáře sv. Barbory (sv. Martin – zadní strana) – smrk (*Picea* sp.)

vzorek č. 5 – J1847-S- P – podstavec sochy sv. Barbory – lípa (*Tilia* sp.)

vzorek č. 6 – J1843 – deska – Mistr IW, 1538 – smrk (*Picea* sp.)

❖ **vzorek č. 7 – J1840 – Madona z Krupky, třicátá léta 15. století – topol (*Populus* sp.)**

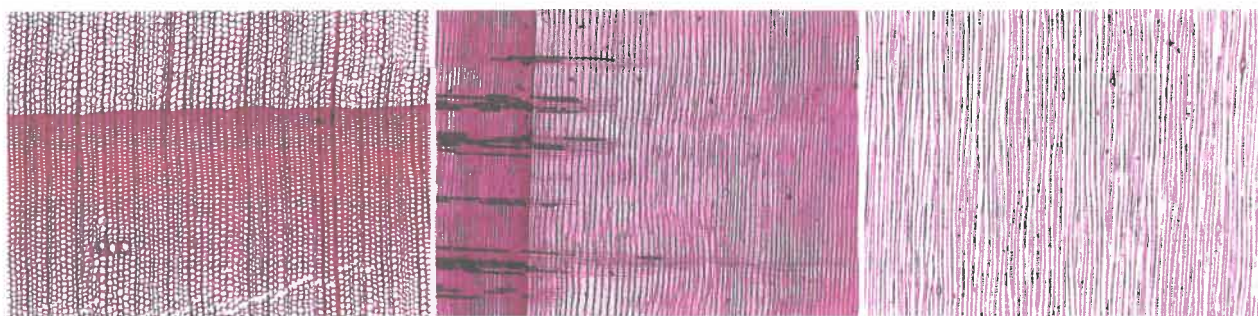
Popis znaků mikroskopické stavby identifikovaných dřev

smrk – *Picea* sp. (obr. 1)

P řez – dřevo jehličnaté dřeviny; pozvolný přechod mezi jarními a letními tracheidami v rámci letokruhu, pryskyřičné kanálky přítomny s tlustostěnnými epitelovými buňkami o počtu 8–12

R řez – heterocelulární typ dřevového paprsku, piceoidní typ teček v křížovém poli o počtu 2–6, převážně jednořadé rozmístění dvojteček na stěnách tracheid, možný výskyt i párových dvojteček

T řez – dřevové paprsky jednovrstevné i vícevrstevné, pryskyřičné kanálky přítomny s tlustostěnnými epitelovými buňkami o počtu 8–12

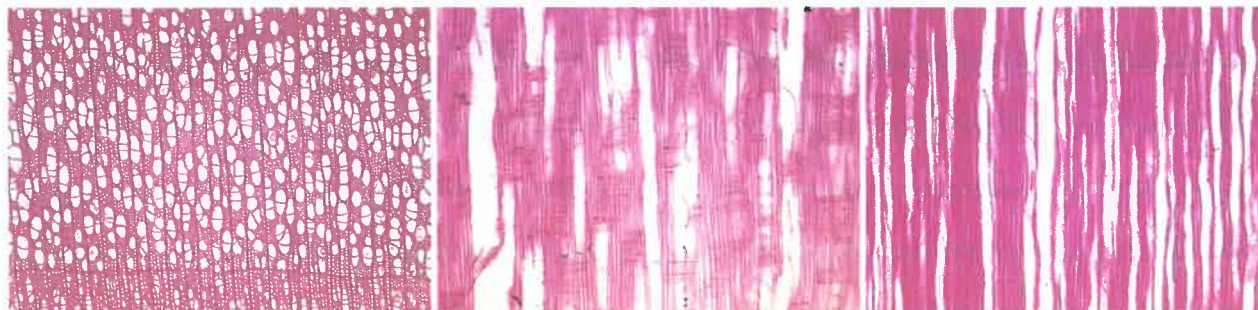
Obr. 1: Ukázka mikroskopické stavby dřeva smrku (*Picea* sp.) – příčný, radiální a tangenciální řez

topol (*Populus* sp.) (obr. 2)

P řez – dřevo listnaté s roztroušeně pórovitou stavbou dřeva; dř. p. jednovrstevné; mikrocévy často v radiálních skupinách do čtyř; axiální parenchym svazkový hraniční

R řez – homogenní typ dřevového paprsku; jednoduché perforace cév, cévy bez spirálních ztlustěnin

T řez – dřevové paprsky výhradně jednovrstevné, homogenní typ; cévy bez spirálních ztlustěnin

Obr. 2: Ukázka mikroskopické stavby dřeva topolu (*Populus* sp.) – příčný, radiální a tangenciální řez

lípa (*Tilia* sp.) (obr. 3)

P řez – dřevo listnaté s roztroušeně pórovitou stavbou dřeva; cévy v různých skupinkách; dřevový paprsek rozšířený na hranici letokruhu

R řez – slabě heterogenní dřevový paprsek; spirální ztlustěninu buněčných stěn cév; výhradně jednoduché perforace cév

T řez – dřevové paprsky 1–6vrstevné; spirální ztlustěninu buněčných stěn cév

Obr. 3: Ukázka mikroskopické stavby dřeva lípy (Tilia sp.) – příčný, radiální a tangenciální řez

V Brně dne 10. 6. 2019

doc. Ing. Hanuš Vavřík, Ph.D.
doc. Ing. Michal Rybníček, Ph.D.
Ing. Tomáš Kolář, Ph.D.

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav před restaurováním - celek

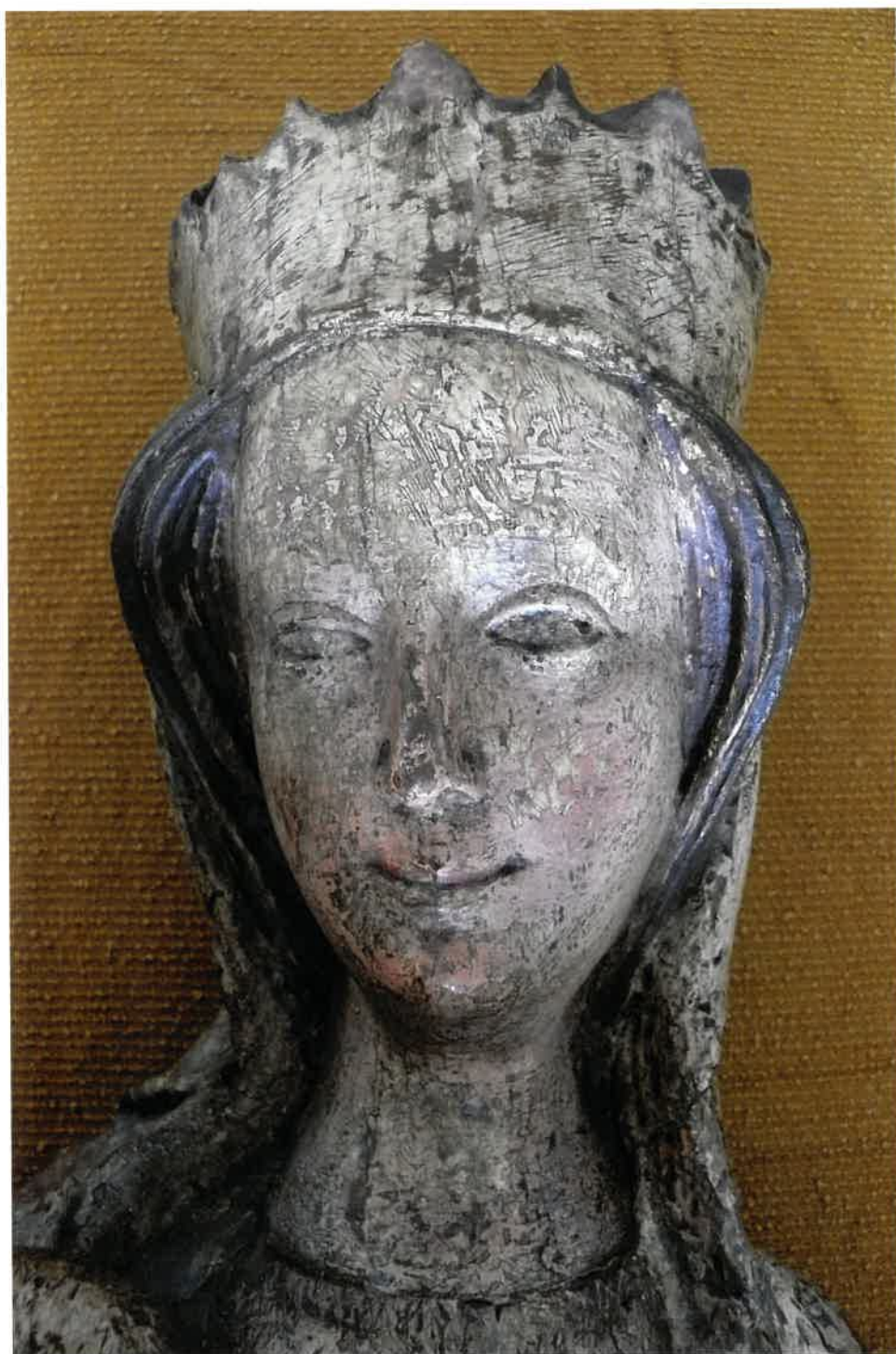

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav před restaurováním - detail obličejové části

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav před restaurováním - detail obličejové části

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav před restaurováním - detail obličejové části
Ježíška*

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚ,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav před restaurováním - detail horní poloviny těla

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav před restaurováním - detail, druhotné ztmavlé
tmely a retuše*

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav před restaurováním - detail, druhotné ztmavlé
tmely a retuše*

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav v průběhu restaurování - koruna Madony se zřetelnými otvory pro vložení lilií či křížů v počtu pěti kusů.

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav před restaurováním - detail, druhotné přetření
poškozené polychromie po celé spodní partii draperie*

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav v průběhu restaurování - mechanické snímání
novodobých přemaleb po celé spodní partii draperie*

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav v průběhu restaurování - spodní část drapérie
po sejmutí přemaleb, relikty pevných novodobých
tmelů byly pro křehkost okolního dřeva ponechány*

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav v průběhu restaurování - odstranění druhotných přemaleb a tmelů. Části tmelů byly pro svoji pevnost ponechány a doplněny novými

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav v průběhu restaurování - odstranění druhotných přemaleb a tmelů. Části tmelů byly pro svoji pevnost ponechány a doplněny novými

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav v průběhu restaurování - odstranění druhotných
přemalůb a tmeľů, celek*

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav v průběhu restaurování - odstranění druhotných
přemaléb a tmelů, detail obličejové části*

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav v průběhu restaurování - doplnění chybějící části
polychromie*

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav v průběhu restaurování - doplnění chybějící části
polychromie

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav v průběhu restaurování - doplnění chybějící části
polychromie*

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav v průběhu restaurování - doplnění chybějící části
polychromie*

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - levý bok, celek

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - levý bok, detail

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - levý bok, detail

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - pravý bok, celek

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - pravý bok, detail

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTIKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - pravý bok, detail

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PLASTIKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - čelní pohled, detail

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - čelní pohled, detail horní
poloviny těla

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - čelní pohled, detail obličejové
části

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - čelní pohled, detail obličejové
části

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚ,KA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

*Stav po restaurování - s doplněnou korunou jako
ilustrace původní hmoty celé řezby Madony*

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,
REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav před restaurováním - srovnávací fotografie

ŠLECHTA

MADONA Z KRUPKY, KOLEM ROKU 1440
DŘEVĚNÁ POLYCHROMOVANÁ PĚŠTĚKA,

REGIONÁLNÍ MUZEUM V TEPLICÍCH

Stav po restaurování - celek s doplněnou korunou